

Från synfältet

Tidningen som institution

Nya Argus' gamla antagonist från 30-talet och också senare, Hufvudstadsbladet, har fyllt 100 år. Ännu för något decennium sedan skulle vi ha celebrerat tillfället med en mycket tistelspäckad bukett. Det motsvarar inte riktigt våra känslor nu. Vi kan inte låta bli att plocka bort en del av de taggiga örterna och placera in rätt mycken harmlös mjukstammighet i stället.

Knappast någon tidning i Norden är i så hög grad en institution som Hufvudstadsbladet. Det beror inte på tidningens yttre dimensioner. Upplagemässigt ligger den nu på femte plats i Finland – efter Helsingin Sanomat, Uusi Suomi, Aamulehti och Turun Sanomat – och ännu mindre kan den mäta sig t. ex. med de svenska bjässarna. Trots det har den en större utstrålning än siffran 70.000 exemplar visar. Det beror på att den gäller som ett språkrör för hela den finlandssvenska språkgruppen – ett anspråk som kanske mera odelat godtas av utomstående än av finlandssvenskarna själva. Det beror också på att Hbl är den kanal genom vilken Skandinavien får det mesta av sin information om Finland, det egendomliga landet i öster.

I begreppet institution ligger egenskaper som ansvarskänsla och måttfullhet och sömnhet och självgodhet på ringa avstånd från varandra. Ohjälpligen föreföll det nog ännu rätt nyligen som om de förra egenskaperna skulle flyta över i de senare när det gällde Hbl. Men sakerna har förändrats. Under en moderatliberal chefredaktör och en övervägande frisinnad redaktion med låg medelålder har bladet gått igenom en ansiktslyftning utan att lyfta mer än vad som anstår en hundraåring. Många av de tidningsnummer de 70.000 läsarna vecklar upp på morgonen präglas av yrkesglädje och fräscht initiativ. Specialreportagen är ofta förträffliga. Kultursidan är slagkraftig med tanke på de begränsade resurser som står till förfogande. I några situationer har den varit ett fritt forum av rang, som har uppmärksammat också på finskt håll, där tidningarna har ännu mycket större och heligare tabun. Utrikesavdelningen lider tyvärr av brist på specialkorrespondenter i de stora centra. Annoterom till slut att den öken som pressklippspalten tidigare bildade nu har flera oaser än förr.

Hbl:s ledare har på sin tid spelat en stor roll i vår

stilhistoria. Redan Runar Schildt ansåg dem värda en liten parodi år 1912. De har berikat vår moderna språkskatt med ordet ohemul (och indirekt väl också med en odödlig gestalt i vår litteratur, Hemulen). Värre var emellertid att den tidning, som framträdde med anspråk på att ställa kyrkan mitt i byn, i avgörande stunder så ofta avslöjade sig som ett organ bara för den konservativa hälften av sina läsare. Under 30-talets och krigets svåra år var det nog spädare röster som hördes bättre i stormen. Kanske den största skillnaden mellan förr och nu just ligger i att Hbl i dag med större äkthet strävar att verkligen fylla en samlande funktion. Vi skall också medge att uppgiften inte är lätt. Originaliteten dämpas av önskan att balansera olika synpunkter. Men det är rättvist att påpeka, att vid sidan av det myckna rutinmässiga som hör varje tidning till och av en del suckan över tidens ondska i traditionell stil det på ledarspalt har funnits åtskilligt klokt, välformulerat och minnesvärt.

Den franska borgaren karakteriserades för mycket länge sedan som en person med hjärtat på vänstra sidan och plånboken på den högra. Hans finlandssvenska kollega trotsar gärna naturlagarna och håller båda föremålen på höger sida. Men på Hbl i dag stämmer karakteristiken i den meningen att kultursidan är radikalast, de ekonomiska ställningstagandena konservativast. Kanske det hör till samma sida, att socialreportaget i bladet (undantag finns) onödigt starkt poängterar det enskilda fallet. En 'social' syn i vår tid är inte grundad på medlidande, utan på vetskapen om att de mänskliga gruppernas tillvaro i så hög grad är bestämd av kampen om levnadsvillkoren och vad därav följer. Hur vore det med en speciell socialpolitiskt ekonomiskt skolad medarbetare, med inriktning på löner, bostadsfrågor, familjepolitik, arbetsmarknadsfrågor mm.?

Institutioner är ofta lika svåra att förnya som att avliva. Hbl är en solid institution som har haft sina perioder av stagnation och sina ryck av förnyelse. Att förnyelsen nu dominerar är betydelsefullt, om också ingen garanti för all framtid. Att önska långt liv är onödigt: Hufvudstadsbladet kan knappast avskaffas annat än genom revolution eller genom den sista finlandssvenskens utdöende. Men en önskan om god vi-gör är det inte bara angenämt, utan också angeläget att framföra.

J. M. J-n

[Jan-Magnus Jansson, *Nya Argus* 1–2 / 1964]